

Vogels Noordhollands Duinreservaat

Q.L. SLINGS & C.N. DE VRIES, 1987. Zes jaar broedvogelonderzoek van de Vogelwerkgroep Castricum; resultaten. PWN Nieuwsbrief 4, pp. 2-17.

In de Nieuwsbrieven van het Provinciaal Waterleidingbedrijf van Noord-Holland (P.W.N.), waarvan in april '87 het vierde nummer is verschenen, worden resultaten besproken van onderzoeken in het Noordhollands Duinreservaat (N.H.D.) en de provinciale landgoederen in Noord-Holland.

Naast een overzicht van lopende en sinds 1981 afgesloten onderzoeksprojecten in het N.H.D. bevat dit nummer van de Nieuwsbrief een artikel waarin wordt ingegaan op de aantalsontwikkelingen van 37 algemene en/of regelmatig verspreide broedvogels gedurende de jaren 1979-1984. Bovendien worden deze resultaten vergeleken met de resultaten van het broedvogelonderzoek dat in het N.H.D. gedurende de jaren 1958-1965 werd uitgevoerd door de toen net opgerichte vogelwerkgroep Castricum, die in 1967 zijn gepubliceerd in het boekje "Vogels van de duinen" van W. VERKERK (K.N.N.V. meded. 70). Hierin werden ook de toen bekende oude vogelgegevens verwerkt, waarmee dit boekje een van de eerste regionale avifauna's van ons land was.

Gezien de enorme oppervlakte van het N.H.D. (ca. 3.600 ha) was het niet mogelijk het gehele gebied te inventariseren. Het gebied werd daarom opgedeeld in 4 hoofdbiotopen, te weten open duin, struweel, midden-duinbos en binnenduinbos. In elk van deze hoofdbiotopen werd een aantal gebiedjes geïnventariseerd, aan de hand waarvan de gemiddelde dichtheid van de soorten in het betreffende hoofdbiotop orden bepaald. Door deze dichtheid te relateren aan het totale oppervlak van het hoofdbiotop was het mogelijk een schatting te geven van de vermoedelijke aantal-

len in het terrein. Dit is gedaan de jaren 1979-1981, toen jaarlijks gemiddeld bijna 400 ha werd geïnventariseerd (= ca. 13% van het totale onderzoeksterrein van ca. 3.000 ha). In de jaren 1982-1984 was de totale geïnventariseerde oppervlakte veel kleiner (jaarlijks 181 ha, nog geen 6%), waardoor het volgens de auteurs "een hachelijke zaak wordt, om voor elke soort zonder meer een totaalaantal te berekenen". Daarom is voor die jaren volstaan met een berekening van de indexcijfers, die ook voor de jaren 1979-1981 zijn berekend, waardoor een beeld verkregen wordt van voor- en achteruitgang over een periode van 6 jaren.

Hoewel de methode op een statistisch verantwoorde wijze is opgezet, kleven er toch bezwaren aan. Zo is het maar de vraag, in hoeverre het minder hachelijk is om aantalschattingen te geven op grond van inventarisatie van ca. 13% van het onderzoeksgebied. De (al of niet a-selekt gekozen) inventarisatiegebiedjes moeten dan wel bijzonder representatief zijn. Dat dit misschien niet zo is, wordt gesuggereerd door de jaarlijkse schommelingen in de aantalschattingen en indexcijfers voor het hele terrein, die veel sterker zijn dan in gebieden die wel jaarlijks geheel grotendeels worden geïnventariseerd, zoals Meijndel en Berkheide. Omdat maar zo'n beperkt deel van het hele onderzoeksterrein is geïnventariseerd, kunnen bovendien alleen maar uitspraken worden gedaan over de ontwikkelingen van de algemene en/of regelmatig verspreide soorten (37, dat is maar ca. één derde van het totaal aantal broedvogelsoorten). Zo is het bijvoorbeeld jammer dat in het artikel water- en moerasvogels in het geheel niet aan bod komen (met uitzondering van Wilde Eend en Bergeend). Terecht stellen de auteurs dan ook, dat het beeld van de voor- en achteruitgang van de broedvogels in het N.H.D. pas compleet kan zijn wanneer ook de veranderingen in het voorkomen van de overige soorten in de beschouwing wordt betrokken.

Uit de vergelijking van de gegevens uit de 60-er jaren

met die van 1979-1981 blijkt, dat maar 5 van de 37 soorten ongeveer in aantal gelijk zijn gebleven. Een vooruitgang valt vooral waar te nemen bij de bosvogels, waarschijnlijk door het ouder en 'rijper' (afwisselender) worden van de bossen. Bij de open duinvogels overheerst een achteruitgang, wellicht samenhangend met de opgetreden vermossing, waardoor de oppervlakte van ruige duinrietvelden en kruidenrijke duin-graslanden sterk is afgenomen. De Tapuit gaf daarentegen een opmerkelijke vertienvoudiging van de aantallen te zien, waarschijnlijk als gevolg van de toename van geschikt leefgebied door de vermossing en de toename van de stand van het konijn, die in de 60-er jaren nog hevig had te lijden van de myxomatose, waardoor konijnholen toen schaars waren en het duin veel dichter was begroeid.

De recente aantalsveranderingen (over de periode 1979-1984) geven eenzelfde algemeen beeld te zien: achteruitgang van de vogels van het open duin, ongeveer gelijkblijven van de vogels van struwelen en een toename van de bosvogels. Het onder sterke druk staan van de vogels van het open duin is ook al uit andere duingebieden bekend (o.a. Berkheide en Schouwen, zie elders in dit nummer). Dit landschapstype verdient dan ook de speciale aandacht van de beheerder.

G.v.O

VOGELWERKGROEP MEIJNDEL, 1987. Vogelonderzoek in Meijndel, jaarverslag 1986.

MEEUWENGROEP MEIJNDEL, 1987. Meeuwentellingen in Meijndel, jaarverslag 1986.

WERKGROEP BERKHEIDE, 1987. Vogelpopulatieonderzoek in Berkheide, jaarverslag 1986.

GERRIT VAN OMMERING en THEO VERSTRAEL, 1987. Vogels van Berkheide. 10 jaar vogelpopulatieonderzoek in het duingebied Berkheide. ISBN 90-72021-01-0.

Werkgroep Berkheide/Stichting Publikatiefonds Duinen, Leiden.

FERDI HIESELAAR, SIBOUT NOOTEBOOM en RONALD OORTWIJN, 1987. Broedsucces van de bosuil (*Strix aluco* L.) in relatie tot territoriumkenmerken in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Rijksuniversiteit Leiden/Gemeentewaterleidingen Amsterdam.

HEDWIG VAN LOON en WILMA TIMMERS, 1987. Onderzoek naar de ontwikkelingen van de vegetatie, water- en bodemkwaliteit in duinplassen. Laboratorium voor Aquatische Oecologie, Katholieke Universiteit Nijmegen.

P.A. SLIM, 1987. Natuurlijke ontwikkelingen en beheer op de zandplaten in de Grevelingen. DLN 88 (3): 119-125.

J. WALTERS, 1987. Lekwaterinfiltratie in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Het Vogeljaar 35 (2): 65-73.

V. NOEST, 1987. Stabilisatie van stuifkuilen. Zuidhollands Landschap 16 (1): 12-13.

ADRIENNE LEMAIRE en JOOP SCHAMINEE, 1987. De vegetatie-ontwikkeling in het Lange Vlak (AWD). Afdeling Procesvoering - Oecologisch onderzoek Gemeentewaterleiding Amsterdam.

J. SCHAMINEE, A. LEMAIRE en R. KORSTANJE, 1987. Hakhout in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Gemeentewaterleiding Amsterdam.

NATUURBESCHERMINGSRAAD, 1987. Paddestoelen, mossen en korstmossen. Advies over een beschermingsbeleid voor lagere plantensoorten.

A.L. SPAANS et al., 1987. Hoe kunnen we de Zilvermeeuw in ons land het beste beheren? DLN 88 (3): 103-109.

J. VAN ZOEST, 1987. Zilvermeeuwen, een plaag? Waddenbulletin 22 (2): 65-69.